

## KONYA MERKEZİNDE BULUNAN KARAMANOĞLU BEYLİĞİ DÖNEMİNE AİT KİTABELER

Doç. Dr. İbrahim KUNT 

Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü.  
[ibrahimkunt@yahoo.com](mailto:ibrahimkunt@yahoo.com)

Makale Bilgileri	ÖZ
<p><b>Makale Geçmişi</b> <b>Geliş:</b> 23.09.2019 <b>Kabul:</b> 30.10.2019 <b>Yayın:</b> 27.12.2019</p>	<p>Bu çalışmada, Konya merkez ilçelerinde bulunan Karamanoğlu Beyliği dönemine tarihlenen yapılar alfabetik sırayla kısaca tanıtılmış, bu yapıların üzerinde bulunan kitabeler incelenerek detaylı bir araştırmaya tabi tutulmuşlardır.</p> <p>Konya merkez ilçelerinde Karamanoğulları dönemine ait sekiz adet kitabeli yapı tespit edilmiştir. Kültür Bakanlığından alınan izinle, bir Yüzey Araştırması dahilinde bu kitabelerin fotoğrafları çekilerek elektronik ortama aktarılmış, sanat tarihi ve filolojik açılardan incelenerek kitabelerin hattı, dili, üslubu, kitabe üzerinde yer alan çeşitli süslemeler ve bunların sembolik anlamları ile malzeme ve teknik açılardan çeşitli tespitler yapılmıştır. Kitabelerin fotoğrafları üzerinden çizimleri de kaydedilmiştir.</p> <p>Bu araştırmanın amacı Konya merkez ilçelerindeki Karamanoğlu Beyliği döneminde yapılan eserlerin üzerlerinde yer alan kitabelerin tespit edilerek doğru okunuş ve tercümelerinin kaydedilmesi, yazı ile ilgili özelliklerinin belirtilmesidir. Yedi asır öncesinden günümüze gelmeyi başarabilen kitabelerin araştırılmasının, tarih ve kültürümüz açısından önemli olduğu düşünölmektedir.</p>

---

## Inscriptions Belonging to the Karamanoglu Principality Period in the Center of Konya

---

Article Info	ABSTRACT
<p><b>Article History</b> <b>Received:</b> 23.09.2019 <b>Accepted:</b> 30.10.2019 <b>Published:</b> 27.12.2019</p>	<p>In this study, the structures dated to Karamanoglu principality period in the central districts of Konya were briefly introduced in alphabetical order and the inscriptions on these structures were examined and subjected to detailed research.</p> <p>Eight inscription structures belonging to the Karamanids period were identified in the central districts of Konya. With the permission of the Ministry of Culture, the photographs of these inscriptions were transferred to electronic media within a Survey, examined from art history and philological perspectives and the handwriting, language, style, various ornamentations on the inscription and their symbolic meanings were made from material and technical angles. Drawings of inscriptions were also made.</p> <p>The aim of this research is to identify the inscriptions on the works of Karamanoğlu Principality in Konya central districts and to record the correct reading and translation and to indicate the characteristics of the writing.</p> <p>It is thought that the study of the inscriptions that have survived seven centuries ago is important for our history and culture.</p>
<p><b>Keywords:</b> Karamanids Structures Karamanids Inscriptions Fakih Dede Tomb Hasbeyoglu Masjid Hasbeyoglu Bath Iplikci Mosque</p>	

---

### GİRİŞ

Arapça bir kelime olan Kitâbe, “k-t-b” kökünden türeyip “yazı, yazıt, yazılı malzeme” anlamlarına gelmektedir. Kitabe, yapılan mimarî eserin kim tarafından yapıldığını, kime, ne zaman ve hangi

amaçla yaptırıldığını, kimler tarafından kullanıldığını, geçirdiği onarım ve yenilemeyi, yapının tarihi süreci ve önemini anlatan, çeşitli malzemeler kullanılarak üzerine işlenen yazılarla oluşan levhalardır<sup>1</sup>.

Kitabeler, içerdikleri bilgi ile birlikte estetik yönleriyle de tarihî birer vesika niteliğindedirler. İlk inşa, tamir ve diğer faaliyetlerini ifade etmek üzere özenle yapının ilk bakışta görülebilecek kısımlarına konulmaktadırlar. Türk-İslâm mimarîsinin önemli unsurlarından biri olan kitabeler, dönemlerine göre farklı dillerde olmak üzere, Arapça, Farsça ve Türkçe dilleriyle yazılmışlardır. Anadolu sahasında Türkçe'nin bir yazı dili olarak nasıl kullanıldığını da kitabelerden öğrenilmektedir.

Tarihî yapılarda aynı zamanda dekoratif bir unsur olarak da dikkat çeken kitabeler yazıldıkları yere göre konuları bakımından da önem taşır. Yapının kim tarafından, ne zaman ve hangi amaçlarla yapıldığını gösteren bilgileri anlatan kitabeler, yapı hakkında bilgi veren önemli kaynaklardır.

Kitabeler, içerdikleri bilgi ile estetik yönleriyle de tarihî birer vesika niteliğindedirler. Şu an bizim yaşadığımız topraklarda yediyüz yıl önce yaşayan atalarımızın estetik görüşlerini öğrenmek için de kitabelere bakmamız gerekmektedir.

Tarihî yapılarda aynı zamanda dekoratif bir unsur olarak da dikkat çeken kitabeler yazıldıkları yere göre konuları bakımından da önem taşır. Yapının kim tarafından, ne zaman ve hangi amaçlarla yapıldığını gösteren bilgileri anlatan kitabeler, yapı hakkında bilgi veren önemli kaynaklardır.

---

1 Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s.118; Abdülhamit Tüfekçioğlu, "Türk Mimarisinde Yazı", *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C.6, Ankara 2002, s. 107.

## KATALOG

### EBÛ İSHAK-I KAZERÛNÎ TEKKESİ



**Fotoğraf 1:** Ebû İshak-ı Kazerûnî Tekkesi Genel Görünüm

**Yapının Yeri:** Yapı, Meram İlçesi, Beyhekim Mahallesi, Ertuğrul Sokak No:1'de yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Kitabesine göre 821/1418 tarihli olup Karamanoğulları döneminde yaptırılmıştır.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Kitabesine göre, Karamanoğlu Alaaddin Beyoğlu Mehmed Bey tarafından Kazerunlu Ebu İshak İbrahim ibn Şehriyar adına yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Moloz taş malzemeden yığma teknikle inşa edilmiştir.

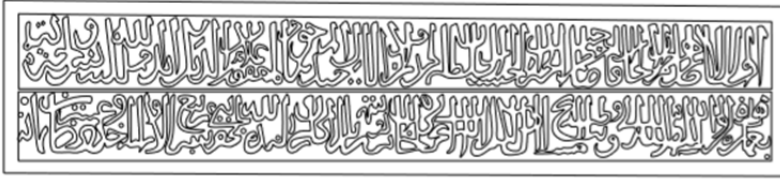
**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Kuzey-Güney doğrultusunda dikdörtgen planlı olan yapının güney kapısından türbe olarak düzenlenmiş mekâna girilmektedir. Türbenin içinde yatan şahıs, İran'ın Kazerun şehrinden büyük bir mutasavvıf ve âlim olan Ebû İshak İbrahim ibn Şehriyar'dır. Yapıdaki zikir salonunda bulunan ikinci kapıdan zaviye şeyhinin evi olarak planlanmış bir koridor ve iki

odadan oluşan geleneksel Konya ev planında düzenlenmiş mekâna girilmektedir. İçi oldukça sade olan yapı, günümüzde Komak kurs merkezi olarak kullanılmaktadır<sup>2</sup>.

### Yapının Kitabesi:



Fotoğraf 2: Ebû İshak-ı Kazerûnî Tekkesi Kitabesi



0 10 cm

Çizim 1: Ebû İshak-ı Kazerûnî Tekkesi Kitabesi

### Kitabe Metni:

- 1-أَمْرَ السُّلْطَانِ الْأَعْظَمِ وَالْخَاقَانِ الْمُعْظَمِ صَاحِبِ الْخَيْرَاتِ وَالْحَسَنَاتِ السُّلْطَانِ مُحَمَّدِ بْنِ الْأَمِيرِ السَّعِيدِ الشَّهِيدِ الْمَرْحُومِ الْمُغْفُورِ عَلَاءِ الدِّينِ بَكِ عَبْدِ اللَّهِ مَمْلَكَتِهِ وَتَقَبَّلَ خَيْرَاتِهِ
- 2-بِعِمَارَةِ هَذِهِ الزَّوَايَةِ الْمُطَهَّرَةِ الْمُنْسُوبَةِ إِلَى قُطْبِ الْمَشَائِخِ وَالسَّالِكِينَ الشَّيْخِ أَبِي إِسْحَاقِ إِبْرَاهِيمِ بْنِ شَهْرِيَارِ الْكَازَرُونِيِّ تَعَمَّدَهُ اللَّهُ بِغُفْرَانِهِ فِي شَهْرِ رَبِيعِ الْأَوَّلِ سَنَةِ إِحْدَى وَعِشْرِينَ وَثَمَانِمِائِهِ

<sup>2</sup> Haşim Karpuz, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2009, s.351.

### **Metnin Tercümesi:**

1- Büyük sultan ve hakan, hayır hasenat sahibi, şehit, merhum ve affedilmiş Alaaddin Bey oğlu Sultan Mehmed –Allah memleketini daim ve hayrını kabul etsin-

2- Şeyhlerin ve salıkların kutbu Kazerunlu Şehriyar oğlu Ebu İshak İbrahim'e –Allah affetsin- mensup olan bu zaviyenin yapılmasını 821 yılı Rebiulevvel ayında emretti.

Kitabeye göre, Karamanoğlu Alaaddin Beyin oğlu Sultan Mehmed bu zaviyeyi 821/1418 yılında Kazerunlu Ebû İshak İbrahim İbn Şehriyar adına yaptırmıştır<sup>3</sup>.

### **Kitabe Özellikleri:**

Arapça ve girift Selçuklu celi sülüsü ile yazılmış kitabe, 135x22 cm. ebadında olup, yapının kuzey duvarında bulunmaktadır. Çok dikkat ve itina ile hazırlanan bu kitabe taşı, yaptıranın ünlü bir hükümdar oluşu, tekkenin ilk yapısının kârgir ve belki de kubbeli olduğunu tahmin ettirmektedir<sup>4</sup>.

Yazı, Selçuklu neshi özellikleri göstermektedir. Enine dikdörtgen ve iki satırlık kitabede harfler, birbiri arasında boşluk kalmayacak şekilde verilmiştir. Elif ve lam gibi boylu harflerin çokluğu ve aralıksız yazılımı savaşa hazırlanan bir ordunun savaş düzeni almasını anımsatmaktadır.

---

3 Ebû İshak-ı Kazerûnî hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Enes Kitap Sarayı Yayınları, Ankara 1997, s.914-920; Recep Dikici, "Ebu İshak Kazeruni", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.3, Konya 2012, s.156.

4 İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 914.

## **FAKİH DEDE TÜRBEĞİ**



**Fotoğraf 3:** Fakih Dede Túrbesi Genel Görünüm

**Yapımın Yeri:** Karatay İlçesi, Fakih Dede mahallesi, Pir Esat Caddesi No: 15'de yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Kitabesine göre 860/1456 yılında, Karamanoğulları döneminde yapılmıştır.

**Yapımın Mimarı ve Yaptıranı:** Bilinmiyor.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Su basman seviyesine kadar moloz taş, kubbe kasnağına kadar düzgün kesme taş, kubbesinde ve sivri teğet kemerlerde tuğla malzeme ve yer yer devşirme malzeme kullanarak, yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Kare bir plana sahip olan türbe, sekizgen kasnağa sahip piramidal külahla örtülmüştür. Türbenin bodrum katında cenazelik kısmı toprak altında kalmıştır. Kapının

üstünde tuğla sivri teğet kemer boşluğunda mermer kitabesi bulunurken köşe boşluklarında natüralist çini süslemeler görülmektedir. Bu çiniler mavi, mor ve siyah renklerle, bitkisel ve geometrik motifler içerisinde işlenmiştir. Türbenin üç tarafına açılan üç pencerenin üzeri sağır kemerlerle çerçevelenmiş, bu bölümler çinilerle süslenmiştir. Türbenin iç mekânı kare plan zeminden üçgen bingilerle sekizgene dönüşerek iç kasnak oluşturmakta ve kubbe bu kasnağın üzerine oturmaktadır. Kare mekânın ortasında üzeri sıvalı bir sanduka bulunmaktadır. Yayınlarda türbenin 1923 yılında bir onarım geçirdiği belirtilmektedir<sup>5</sup>.

#### **Yapının Kitabesi:**



**Fotoğraf 4:** Fakih Dede Türbesi Kitabesi

<sup>5</sup> Orhan Cezmi Tuncer, *Anadolu Kümbetleri III, Beylikler ve Osmanlı Dönemi*, Sevinç Matbaası, Ankara 1992, s. 109-12.





Çizim 2: Fakih Dede Türbesi Kitabesi

### Kitabe Metni:

- 1- هَذِهِ تَرْبِيَةٌ
- 2- الشَّيْخِ الْعَالِمِ الْعَارِفِ الْمُحَقِّقِ بِدَقَائِقِ
- 3- الْعَوَارِفِ وَالْمَعَارِفِ الْمَتَوَجِّهِ جِهَةَ اللَّهِ بِالْقَالِبِ وَالْقَلْبِ
- 4- الْمُتَقَرِّدِ فِي زَمَانِهِ بِالتَّوْفِيقِ وَالْوَهْبِ أَمِيرِ الْبُدَالَا وَالْمَجْدُوبِينَ رَنَيْسُ
- 5- النُّجَبَاءِ وَالْمَسْلُوبِينَ بَرْهَانُ الْمِلَّةِ وَالْدِّينِ فُقَيْهٍ پَاشَا بِنِ عَيْسَى
- 6- قَدْ اِنْدَرَجَ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ فِي اَوَاسِطِ شَهْرِ رَبِيعِ الْاَوَّلِ سَنَةِ سِتِّينَ وَثَمَانِمِائِهِ

### Kitabenin Tercümesi:

Bu türbe, 860 yılı Rebiü'l-evvel'inin ortasında pazartesi günü ölen bilgin, bildiği ile amel eden, bilinecek şeylerin bütün inceliklerine inen, kalbiyle kalıbıyla Allah'a yönelen, Allah'ın yardımı

6 J. H. Löytvet ve C. Huart bu kitabeyi yanlış okumuşlardır. Daha geniş bilgi için bkz. İbrahim Hakki Konyalı, *a.g.e.*, s.592; J. H. Löytvet, *Konia, Insechriften Der Seldschukische Bauten*, Berlin 1907, s.84; C. Huart, *Mevleviler Beldesi Konya*, (Çev. Nezih Uzel), İstanbul 1978, s. 82-83).

ve bağışıyla zamanında tek olan abdal ve meczupların emiri, soyu temiz kişilerin reisi, din ve milletin dayanağı, İsa oğlu Şeyh Fakih Paşa'nın Türbesi'dir.

### **Kitabe Özellikleri:**

Tuğladan sağır bir kemer içerisinde ak mermere zemin oyma tekniğiyle altı satırlık Selçuklu celi sülüs hatlı mensur Arapça kitabe, 42x42 cm. ebadındadır. Kitabenin üstünde çini mozaik tekniğinde süslemedeki firuze ve mor renkli sırlı çinilerden kesilen parçalar harçlı zemine kakılmıştır. Bu çinilerde meşe dalları, tepelik ve asma yaprağına benzeyen stilize yapraklar bulunmaktadır. Bu tabloda çiçekli bir baharın canlandığı görülmektedir<sup>7</sup>.

Müslümanlar için ölüm, yok olma değil, bu dünyadan başka bir dünyaya geçiştir. Hz. Peygamber bir hadis-i şeriflerinde: "Müslümanlar ölmezler, bu dünyadan başka bir dünyaya intikal ederler" buyurmuştur. Bu nedenle Müslümanlar, bir türbenin üzerine de çiçekli bir baharın canlandığını hatırlatan motifler işleyebilirler. Zira Cennet oraya gitmenin arzu edildiği güzel bir yerdir.

---

<sup>7</sup> İbrahim Hakkı Konyalı, a.g.e., s. 592; Yaşar Erdemir, "Fakih Dede Türbesi", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.3, Konya 2012, s. 292-293.

## **(KADI MÜRSEL) HACI HASAN CAMİİ**



**Fotoğraf 5:** Hacı Hasan Camii Genel Görünüm

**Yapının Yeri:** Meram ilçesi, Şükran Mahallesi, Vali Muammer Bey Caddesi No: 48'de yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Yapının bulunduğu yerde Karamanoğulları dönemine kadar uzanan bir cami mevcutken, giriş kapısı üzerindeki kitabeye göre bu yapı yıkılarak yerine 1325/1907 tarihinde günümüzdeki cami yapılmıştır<sup>8</sup>.

**Yapının Mimarı ve Yaptırana:** Yapının kitabesine göre, önce Kadı Mürsel, sonra Hacı Hasan tarafından yaptırılan cami, 1907 yılında Gözlülü diye bilinen Hacı Halil Ağa tarafından yıktırılıp tekrar yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Yapı bütünü ile moloz taş, köşelerde ise kesme taş malzeme ile inşa edilmiştir.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** İ. Hakkı Konyalı, bu caminin Kadı Mürsel Camii ile ilgisinin olmadığını, Kadı Mürsel Camii

---

<sup>8</sup> Osman Nuri Dülgerler, "Hacı Hasan Camii", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya 2012, s.85-86.

kitabesinin nasıl olduysa bu caminin duvarına konduğunu söylemektedir<sup>9</sup>.

Cami dikdörtgen planlı harim ve son cemaat kısmından oluşmaktadır. Harim kısmı boyuna üç sahınlı olarak düzenlenmiştir. Orta sahnın daha geniş tutulmuştur. Orta sahnın tavanında ahşaptan oyma şemseli göbek bulunmaktadır. Mermer mihrabı oldukça süslü olup nişin çevresinde silmeler köşelerde zikzak motifli sütunçeler mukarnaslı kavsaranın üzerinde iki adet kabara bulunmaktadır. Minberi oldukça sade olup yenilenmiştir. Caminin kuzeybatı köşesinde yer alan tek şerefeli minarenin kaidesi taş malzmeden gövdesi ise tuğla ile inşa edilmiştir. Yapının üzeri dıştan kırma çatı ile örtülüdür. Caminin son cemaat yerinin yenilediği görülmektedir.

### **HACI HASAN CAMİİNDE BULUNAN KADI MÜRSEL CAMİİ KİTABESİ**

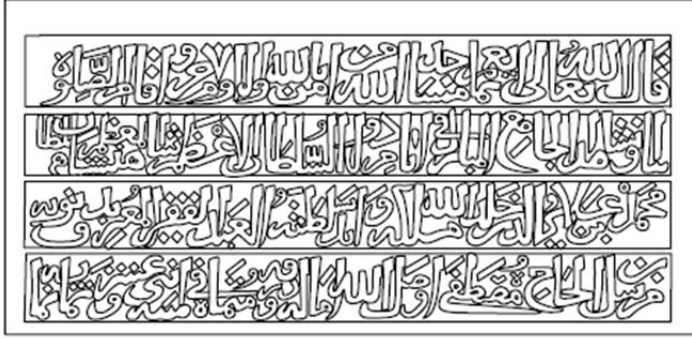
Hacı Hasan Camii'nin güneydeki dış duvarında Kadı Mürsel Camii'nin kitabesi bulunmaktadır.



**Fotoğraf 6:** Kadı Mürsel Camii Kitabesi

---

<sup>9</sup> İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 371.



0 10 cm

**Çizim 3:** Kadı Mürsel Camii Kitabesi

**Kitabe Metni:**

- 1- قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّمَا يَعْزُمُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
- 2- بَنَى وَأَنْشَأَ هَذَا الْجَامِعَ الْمُبَارَكِ فِي أَيَّامِ دَوْلَةِ السُّلْطَانِ الْأَعْظَمِ شَاهِنشَاهِ الْمُعْظَمِ سُلْطَانِ
- 3- مُحَمَّدُ بْنُ عَلَاءِ الدِّينِ خَلْدَةَ اللَّهِ مُلْكُهُ وَأَبَدَ سُلْطَنَتَهُ الْعَبْدُ الْفَقِيرُ الْمُعْتَرِفُ بِذُنُوبِهِ
- 4- مُرْسَلُ بْنُ الْحَاجِّ مُصْطَفَى أَوْصَلَ اللَّهُ كَمَالَهُ وَرَزَقَهُ مَتَمَنَاهُ فِي سَنَةِ إِثْنَى عَشَرَ وَتَمَانِمِائِهِ

**Metnin Tercümesi:**

Yüce Allah şöyle der: Mescitleri sadece Allah'a iman eden, ahiret gününe inanan ve namaz kılanlar imar ederler. Bu mübarek camiye yüce sultan, şahların şahı Sultan Mehmed bin Alaaddin'in saltanati döneminde -Allah onun saltanatını ve mülkünü ebedi kılsın-günahını itiraf eden Mürsel bin el-Hac Mustafa -Allah onu olgunluğa eriştirsin ve bolca rızıklandırısın- sekiz yüz on iki yılında bina ve inşa etti.

Bu kitabeden Hacı Mustafa oğlu Mürsel'in; Karamanoğlu Mehmed Bey'in hükümdarlığı zamanında h.812-m.1409 yılında bu camiye yaptırdığı anlaşılmaktadır.

### **Kitabe Özellikleri:**

Kitabe, enine dikdörtgen beyaz mermer üzerine dört satır halinde Selçuklu celi sülüs Arapça yazılmış mensur bir metindir. Taş çerçeve içerisinde içe gömülüdür. Satırlar yatay silmelerle birbirlerinden ayrılmıştır.

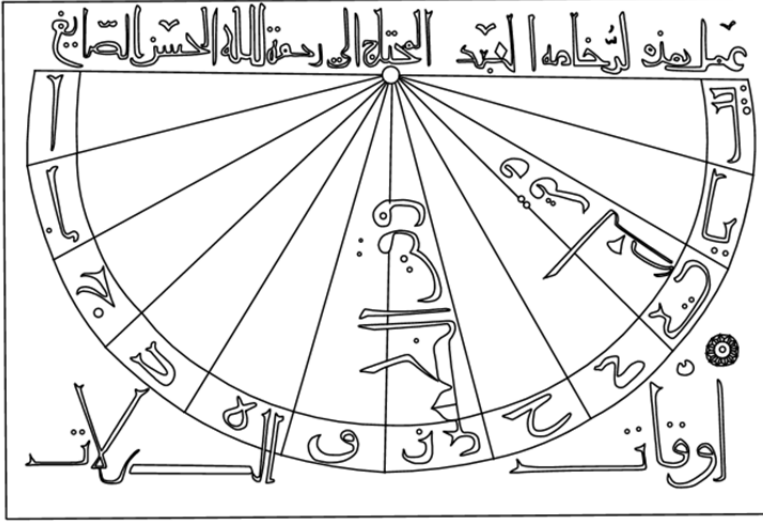
Yazı istifli olup zemin oyma tekniği ile yazılmıştır. Selçuklu celi sülüs hattının bir özelliği olarak bu yazıda da zülfeler abartılmış, elif ve lam gibi boylu harfler birbirlerine yakın bir düzen içinde yazılarak yazıya savaş düzeni almış bir ordu görünümü verilmiştir.

Kitabe, Tevbe sûresi 18. ayet-i kerimenin ilk kısmıyla başlamaktadır. Daha sonra mescidin yapılma dönemi, yaptıranın ismi ve yapım tarihi kaydedilmiştir.

Hacı Hasan Camii'nin güney duvarında bir de namaz vakitlerini göstermesi için kullanılan bir güneş saati bulunmaktadır. Tarihi bir kitabe olmasa da kufi yazısıyla ilginç ve özel bir tablo halindeki bu eseri de burada kaydetmek uygun olacaktır.



**Fotoğraf 7:** Hacı Hasan Camii Güneş Saati



Çizim 4: Hacı Hasan Camii Güneş Saati

**Güneş Saati Kitabesi:**

عَمِلَ هَذِهِ الرُّخَامَةَ الْعَبْدُ الْمُحْتَاجُ إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ الْحَسَنُ الصَّايِغُ

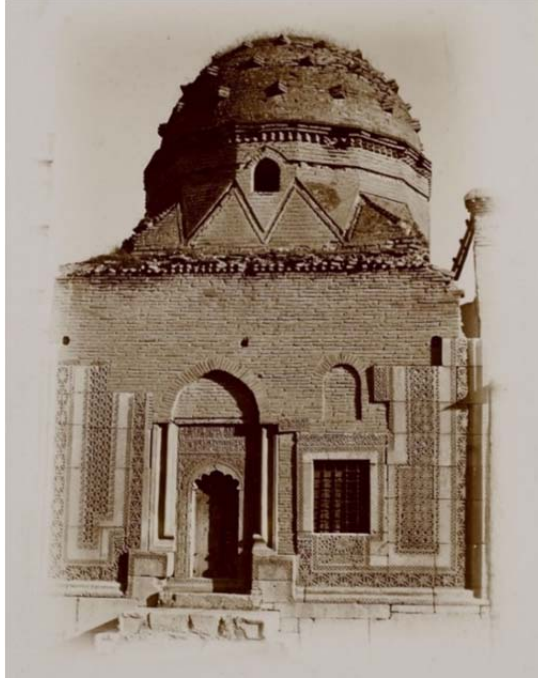
**Kitabenin Tercümesi:**

Bu güneş saatini, Allah'ın rahmetine muhtaç kulu Kuyumcu Hasan yaptı.

## HASBEYOĞLU DÂRÛ'L-HUFFÂZI



**Fotoğraf 8:** Hasbeyoğlu Dârü'l-Huffâzi



**Fotoğraf 9:** Hasbey Dârü'l-huffâzi, 1890'lar (Garabed Solakian'dan).



**Yapının Yeri:** Meram İlçesi, Mücellit Mahallesi, Ayine Sokak, No:2'de yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Yapı üzerindeki kitabeye göre 824/1421 tarihinde inşa edilmiştir. Karamanoğulları dönemi.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Kitabeye göre Karamanoğlu II. Mehmet Bey döneminde Hatıplı Hacı Hasbey Oğlu Mehmed tarafından yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Yapı tuğla malzemedен inşa edilmiş ve üç yönde kesme taşlarla kaplanmıştır.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Kare alt kapı üzerinde yüksek kasnaklı kubbe ile örtülü olan yapının kuzey cephesinde cenazelik katı bulunmaktadır. Yapının girişı batı cephede yer almaktadır. Bu cephede yoğun süsleme programı görölmektedir. Dilimli kemerli giriş kapısı üzerinde kitabesi bulunmaktadır. Taş malzeme, S profilli silmelerle yapıyı çepeçevre sarmaktadır. Burma, örgü ve zencereklerle süslenmiş silme aralarında rozet ve yıldız motifleri bulunmaktadır. Kubbe kasnağı ve kubbe yalın tuğla mimarisini gösterirken köşe geçişleri üçgenlerin kenarında yeşil renkli çini parçaları görölmektedir. İçten dilimli kubbeli olan yapının zencerek motifi ile ters "U" biçiminde çerçeveselenen mihrabı palmetlerle süslüdür<sup>10</sup>.

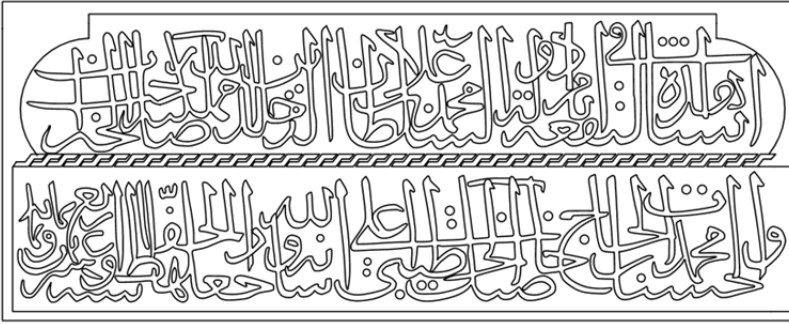
---

10 Osman Nuri Dülgerler, *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s. 97-98.

**Yapının Kitabesi:**



**Fotoğraf 10:** Hasbey Dârü'l-huffâzı Kitabesi



**Çizim 5:** Hasbey Dârü'l-huffâzı Kitabesi

**Kitabe Metni:**

- 1- أَنْشَأَ هَذِهِ الْبُئْعَةَ فِي أَيَّامِ دَوْلَةِ السُّلْطَانِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلَاءِ الدِّينِ خَلَّدَ اللَّهُ مَمْلَكَتَهُ صَاحِبِ الْخَيْرَاتِ
- 2- وَالْحَسَنَاتِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَاجِّ خَاصُّ بَكَ الْخَطِيبِيِّ أَعْلَى اللَّهِ شَانَهُ وَجَعَلَهَا دَارُ الْحِفَاطِ سَنَةَ أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ وَتَمَانِمِائِهِ

**Metnin Anlamı:**

Bu türbeyi 824 yılında, Mehmed İbn Alâeddin'in hükümdarlığı zamanında -Allah memleketini ebedî kılsın- hayrat ve

hasenat sahibi Hatıplı Hacı Hasbeyoğlu Mehmed -Allah şânını yüceltsin- inşa etti ve Dârü'l-Huffâz yaptı.

Kitabeye göre burasının 824/1421 yılında Karamanoğlu II. Mehmed Bey zamanında Hatıplı Hasbeyoğlu Mehmed tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır.

### **Kitabe Özellikleri:**

Enine dikdörtgen beyaz mermere yazılan 120x44 cm. ebadındaki kitabe, iki pano içine alınmış olup bu panolar arasında sıralı zencerek motifi bulunmaktadır. Kitabenin ilk satırı kademeli olarak yuvarlatılmış, etrafı "S" profilli silmelerle çerçeveslendirilmiştir.

İki satır halinde Karamanoğlu celî sülüs hattıyla yazılan Arapça kitabe mensur bir metindir. Kitabedeki harfler istifli bir şekilde yazılmış olup diğer Selçuklu kitabelerinde görülmeyen bazı süsleme öğelerine sahiptir. Yazıda ayrıca tirfil ve med gibi süsleme öğeleri de görülmektedir. Ye harflerinin yatay bir çizgi halinde sağa doğru uzatılmaları ve harflerin birbirlerinin içinden geçmesi yazıya ayrı bir güzellik katmıştır.

### **HASBEYOĞLU HAMAMI**



**Fotoğraf 11:** Hasbeyoğlu Hamamı Genel Görünüm

**Yapının Diğer İsimleri:** Meram Hatıplıoğlu Hamamı (Konyalı, 1997: 1071), Meram Hamamı (Türkmen,1989:124).

**Yapının Yeri:** Meram İlçesi, Yorgancı Mahallesi, Meram Çayı'nın güneyinde köprü'nün güney ucundadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Kitabesine göre 827/1424 yılında yapılmıştır. Karamanoğlu Beyliği dönemidir.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Hasbey oğlu tarafından yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Moloz taş ve tuğla malzemededen, yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Meram çayının kenarında eğimli bir araziye inşa edilmiştir. 1981-86 yıllarında yapılan onarım çalışmaları sırasında bulunan kitabesi İnce Minareli Medrese Taş ve Ahşap Eserler Müzesinde sergilenmektedir. Hamam birçok onarım gördüğü için özgünlüğünü büyük ölçüde kaybetmiştir. Bu onarımlar sonucu hamam dıştan sıralı moloz taşlarla sarılmış, kubbeler ise kurşunla kaplanmış. Yapı çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Güneydeki kadınlar kısmına içteki merdivenlerle inilirken, erkekler kısmına batıya açılan ana kapıdan girilir. Bu kapı daha sonra kapatılmış, kuzeye muhdes bir kapı açılmıştır. Erkekler bölümünün soyunmalığı kuzeybatıda olup kare planlıdır. Ortasında sekizgen havuz bulunur. Kubbeye Türk üçgenleriyle geçilir, kubbenin ortasında ahşap aydınlık feneri bulunmaktadır. Soyunmalıktan doğudaki bir kapı ile Aralık kısmına oradan Soğukluğa girilir. Soğuklukta helâ olarak kullanılan bir kubbeli oda vardır.

Soğuklukta bir kapı ile doğudaki sıcaklığa girilir. Sıcaklık haçvari dört eyvanlı köşe hücreli tipte tasarlanmıştır. Burada sıcaklığa bağlı iki yıkanma hücresi bulunmaktadır. Su deposu ve külhan doğudadır. Hamamın kadınlar bölümünün plânı erkekler bölümünün aynısıdır<sup>11</sup>.

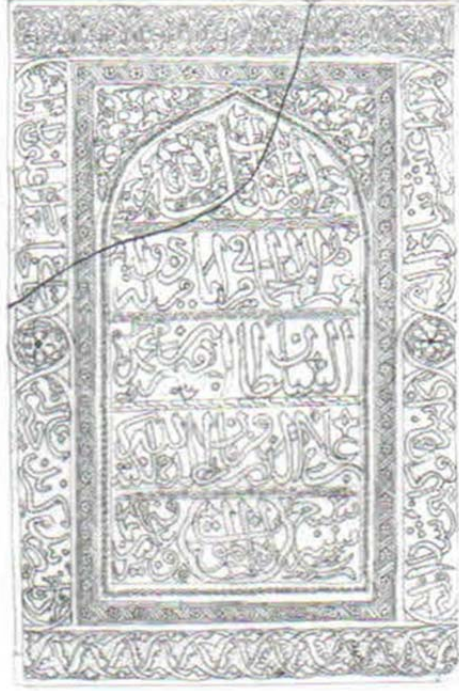
---

11 Haşim Karpuz, *a.g.e.*, s. 486. Osman Nuri Dülgerler, "Hasbey Hamamı", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya 2012, s.201-202.

**Yapının Kitabesi:**



**Fotoğraf 12:** Hasbeyoğlu Hamamı Kitabesi



Çizim 6: Hasbeyoğlu Hamamı Kitabesi

**Ortadaki Kitabenin Metni:**

أَلْمُلْكُ لِلَّهِ  
عُمَرَ هَذَا الْحَمَامُ فِي أَيَّامِ دَوْلَةِ  
السُّلْطَانِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ  
بْنِ عَلَاءِ الدِّينِ بْنِ قَرْمَانَ خَلَّدَ اللَّهُ مَمْلَكَتَهُ  
سَنَةَ سَبْعِ (آهِ الْمَوْتِ) وَعِشْرِينَ وَثَمَانِمِائِهِ

**Metnin Tercümesi:**

Mülk Allah'ındır. Bu hamam 827/1424 yılında Karamanoğlu Sultan İbrahim oğlu Mehmed oğlu Alâeddin'in hükümdarlığı zamanında yapılmıştır. Allah onun memleketini daim etsin.

**Yanlarda Bulunan Metin:**

Dileriz bunda gelenden hayır ile Gele bunda gönlünü şâd eyleye Her ki ister ayşe bünyâd eyleye Hacı Hasbey oğlunu yâd eyleye	دیلرز بنده کلندن خیرله کله بنده ککلنی شاد ایلیه هرکه استر عیشه بنیاد ایلیه حاجی خاصبک اغلنی یاد ایلیه
---	--

Bu metin ile Meram Hasbey Mescidinin yan metninin aynı olduğu görölmektedir.

**Kitabe Özellikleri:**

Boyuna dikdörtgen kitabe mermer üzerine zemin oyma tekniği ile işlenmiş olup yatay 61, dikey 93 cm. ebadındadır. Dış çerçevenin üst kısmında birbirine sıra ile bağlanan palmet ve rumi yaprakları görölmekte, alt kısmında ise sonsuzluk ilkesine bağlı ardarda rumi motifleri göze çarpmaktadır. Dış çerçevenin yan bordürlerinde ortada bitkisel süslemeli rozet ve içleri yazılı panolar bulunmaktadır. İnce bordürde çiçek motiflerinin kenarlarında birbirleri ile kesişen altıgenler görölmektedir. Kitabe sivri kemerli bir niş içine alınmış olup kemer köşeliklerinde bitkisel süsleme bulunmaktadır. Kemer şeridinin yüzeyi geometrik geçmeler ile hareketlendirilmiştir.

Kitabe enine geometrik süslü ince silmeler ile beş satıra ayrılmıştır. Kitabenin birinci satırında rumi motifine yer verilmiştir. Satır aralarında med, rumi yaprakları ve tirfiller ile süslemeye gidilmiştir.

Ortadaki Kitabe Arapça ve Karaman celî sülüsüyle yazılmış tek cümlelik mensur bir metindir. Süslemede Karamanoğlu üslubu dikkat çekmektedir. Bitkisel motiflerin çok kullanılması dikkat çekicidir.

Yanlardaki metin, Karaman Türkçesiyle yazılmış bir manzûmedir. Aruzun remel bahrinin fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle

kaleme alınan bu iki beyit, Konya'daki bu dönem kitabelerinde bulunan tek şiir metni olarak öne çıkmaktadır.

### HASBEYOĞLU MESCİDİ



**Fotoğraf 13:** Hasbey Mescidi Genel Görünüm

**Yapının Diğer İsimleri:** Meram Mescidi (Türkmen,1989:122).

**Yapının Yeri:** Meram İlçesi, Yıldızköşkü Sokak, No: 14'te yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Kitabesine göre 805-827/1402-1424 yılları arasında yaptırılmıştır.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Kitabesine göre Karamanoğlu Alaaddin oğlu Mehmed Bey döneminde Hacı Hasbey Oğlu tarafından yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Yapıda taş, moloz taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Kare planlı harim mihrap duvarına dik dört sahnıdır. Yapı, üst örtü ahşap kirişleme üstüne kırma çatılı ve Marsilya kiremit kaplamalıdır. Son cemaat yeri beş bölümlü olup, üzeri ahşap kirişlemeli düz damla örtülüdür. Üzerinde



kitabenin yer aldığı ahşap kapıdan harime girilmektedir. Caminin mihrabı dıştan payanda ile desteklenmiştir. Mihrap ve minber geç dönem ilavesi olup, oldukça sade dzenlenmi<sup>12</sup>.

**Yapının Kitabesi:**



**Fotoğraf 14:** Hasbey Mescidi Kitabesi

---

12 Osman Nuri Dölgerler, "Hasbey Mescidi", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya 2012, s.201-202.



Çizim 7: Meram Hasbey Mescidi Kitabesi

**Kitabe Metni:**

Kenarlarda bulunan Karamanoğulları dönemi Türkçesiyle yazılan yazı şu şekildedir:

Dileriz bunda gelenden hayır ile Gele bunda gönlünü şâd eyleye Her ki ister ayşe bünyâd eyleye Hacı Hasbey oğlunu yâd eyleye	دیلرز بنده کلندن خیرله کله بنده ککلنی شاد ایلیه هرکه استر عیشه بنیاد ایلیه حاجی خاصبک اغلنی یاد ایلیه
---	--

**Metnin Anlamı:**

Buraya gelenler için hayır dileriz  
Buraya gelenlerin gönlü mutlu olsun  
Kim dünyalık isterse Allah muradını versin

Hacı Hasbey oğlunu hatırlasın.

Ortada bulunan yazı şu şekildedir:

فِي أَيَّامِ دَوْلَةِ السُّلْطَانِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلَاءِ  
الدِّينِ بْنِ قَرَهْ مَانْ خَلَّدَ اللَّهُ مَمْلَكَتَهُ وَ عَزَّهٗ  
أَهْ الْمَوْتِ

### **Metnin Anlamı:**

Karaman oğlu Alaaddin oğlu Sultan Mehmed'in devletinin günlerinde (yapıldı). Allah saltanat ve yüceliğini daim etsin. Ah ölüm.

### **Kitabe Özellikleri:**

Mescidin giriş kapısının üzerinde boyuna dikdörtgen formlu mermer üzerine zemin oyma tekniği ile işlenmiş kitabesi bulunmaktadır. Dıştan kalın bir bordürün çerçevelediği kitabede, içe kıvrımlı kalın bordürün yüzeyi bitkisel motiflerle süslenmiş olup üzerinde yazı yer almaktadır. Asıl kitabe bölümünü yine dıştan kalın bir bordür kuşatmakta olup, enine silmelerle üç satıra ayrılmıştır. Üçüncü satırdaki yazı zemini stilize yaprak motifleri ile doldurulmuş olup, kitabede harf aralarında kalan boşluklar med ve tepelik işaretleri ile doldurulmuştur.

Kenarlardaki şiir, Karamanoğlu dönemi Türkçesinin güzel örneklerinden olup sülüs hatla yazılmıştır. Bu kitabenin, Konya'da bulunan en eski Türkçe kitabe olduğu düşünülebilir.

Şiirin hece vezniyle yazıldığı anlaşılmaktadır. Kitabenin alt kısmındaki "Ah el-mevt" yazısında süsleme abartılmış, yazı adeta süsleme içine gizlenmiştir.

Kitabenin Arapça bölümü, tek cümlelik mensur bir metindir. Metinde tarih yerine dönem kaydı bulunmaktadır.

## İPLİKÇİ CAMİİ



**Fotoğraf 15:** İplikçi Camii Genel Görünüm

**Yapının Yeri:** Meram İlçesi, Kürkcü Mahallesi, Mevlâna Caddesi No:16'da yer almaktadır.

**Yapım Tarihi ve Dönemi:** Caminin 598/1201 yılından önce Tebrizli Ebu'l-Fazl Abdü'l-Cebbar tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır<sup>13</sup>. Üzerindeki onarım kitabesine göre 733/1332 yılında genişletilmiştir.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Bilinmiyor.

**Yapının Tamir Kayıtları:** Eser üzerinde yer alan onarım kitabesine göre Mesud Oğlu Samurcu Hacı Ebubekir tarafından 733/1332 yılında genişletilmiş, yenilenmiş ve imar edilmiştir. Turgut Oğlu Ebu'l-Fazl Ahmet Bey 834-1430/31 yıllarında mabedi yenilemiştir. Cami daha sonra yandığı için tüccar Hacı Emrullah 992-1584 yılında tamir ettirmiştir. Mabet 1945 yılında Müzeler Umum Müdürlüğü tarafından onarılmıştır. 1951 yılında Konya Müzesi Klasik Eserler Şubesi haline getirilmiş, 1960 yılında ise tekrardan ibadete açılmıştır<sup>14</sup>.

13 İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 404.

14 İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 404.

**Yapım Tekniği Ve Malzemesi:** Bütünöyle tuğla malzemededen inşa edilmiştir.

**Yapı Hakkında Genel Bilgi:** Cami kuzeyinden geğen caddenin zamanla dolarak yükselmesi sebebi ile kot altında kalmıştır. Doğu-batı doğrultusunda enine dikdörtgen planlı olan cami, mihraba paralel üç sahnınlıdır. Mihrap önündeki sahn beşik tonozla, diğer sahnlar çapraz tonozla örtölüdü. Mihraba dik orta sahn üzerinde üç elips kubbe bulunmaktadır. Oldukça yalın olan camide dış cephede basit silmelerle süslemeye gidilmiştir. İçeride Selçuklu döneminde ini mozaik tekniğinde yapılmış mihrap kalıntısı bulunmaktadır. Caminin güneydoğu duvarına bitişik kubbeli oda medreseye aittir. Caminin günümüzdeki minaresi yenidir<sup>15</sup>.

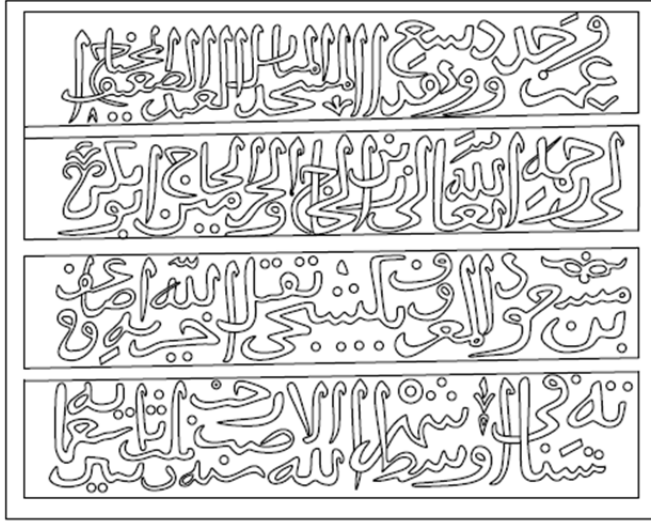
**Yapının Kitabesi:**



**Fotoğraf 16:** İplikçi Camii Kitabesi

---

15 Osman Nuri Dölgerler, *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s. 80-82; şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk ini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Faköltesi Yayınları, İstanbul 1986, s. 43-44.



Cizim 8: İplikçi Camii Kitabesi

#### Kitabe Metni:

- 1- عَمَرَ وَجَدَّدَ وَوَسَّعَ هَذَا الْمَسْجِدَ الْمُبَارَكَ الْعَبْدُ الضَّعِيفُ الْمُحْتَاجُ إِ
- 2- لَى رَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى زَيْنُ الْخَاجِ وَالْحَرَمَيْنِ الْخَاجِ أَبُو بَكْرٍ
- 3- بِنِ مَسْعُودٍ الْمَعْرُوفِ بِكَيْشَجِي تَقَبَّلَ اللَّهُ خَيْرَاتَهُ وَضَاعَفَ
- 4- حَسَنَاتَهُ فِي أَوَاسِطِ شَهْرِ اللَّهِ الْأَصْبَحِ رَجَبِ سَنَةِ ثَلَاثٍ وَثَلَاثِينَ (و) سَبْعِمِائَةٍ

#### Metnin Tercümesi:

Bu mübarek mescidi 733 yılında Allah'ın ayı olan Receb ayının ortalarında Kişci diye bilinen Mesud-zade Hac ve Haremeynin ziyneti, Allah'ın rahmetine muhtaç zayıf kulu Hacı Ebubekir tamir etti, yenileştirdi ve genişletti. Allah hayırlarını kabul etsin ve iyiliklerini artırsın.

Kitabeye göre bu cami 733 yılı Receb'inin ortalarında 'كيشجى 'Kişci (samurcu) şöhretini taşıyan Mesud oğlu Hacı Ebubekir tarafından genişletilmek sureti ile tamir edilip yenilenmiştir.

### **Kitabe Özellikleri:**

Enine dikdörtgen Arapça kitabe mermer üzerine zemin oyma tekniğiyle işlenmiştir. Dıştan ince bir bordürle çerçvelenen kitabe enine silmelerle dört satıra ayrılmıştır. Kitabede stilize bitkisel süslemeler, med ve tirfil motifleri bulunmaktadır. Sülüs hatla yazılmış kitabede “elif” ve “lam” harflerin ahenkli kullanımı dikkat çekmektedir. Kitabede istif kullanılmış, hiç boş yer kalmayacak şekilde harfler birbirlerinin üzerine bindirilmiştir.

### **TURGUTOĞLU PİR HÜSEYİN TÜRBESİ**



**Fotoğraf 17:** Turgutoğlu Pir Hüseyin Türbesi Genel Görünüm

**Yapının Diğer İsimleri:** Kuşlu Kümbet<sup>16</sup>.

**Yapının Yeri:** Meram İlçesi, Şeyh Sadreddin Mahallesi, Turgutoğlu Sokak No:15’de yer almaktadır.

---

<sup>16</sup> İbrahim Hakkı Konyalı, *a.g.e.*, s. 764.

**Yapım Tarihi ve Yeri:** İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesinde sergilenen kitabesine göre 835/1432 tarihinde inşa edilmiştir. Karamanoğulları dönemi mimari yapısıdır.

**Yapının Mimarı ve Yaptıranı:** Kitabesine göre Karamanoğlu İbrahim Bey zamanında Turgutoğlu Emir Şah oğlu Pir Hüseyin<sup>17</sup> tarafından yaptırılmıştır.

**Yapım Tekniği ve Malzemesi:** Yapıda moloz taş ve ahşap hatıllar kullanılarak yığma yapım tekniği uygulanmıştır. Yapının kubbesinde tuğla kullanıldığı görülmektedir.

#### **Yapı Hakkında Genel Bilgi:**

Türbe, kübik alt yapı üzerinde sağır bir kubbeyle örtülüdür. Tuğla kubbe üzerinde üçgen çıkıntılar bulunmaktadır. Sağır kubbeye geçiş, Türk üçgeniyle sağlanmıştır. Her bir cephesinde birer pencere bulunmaktadır. Pencerelerin söveleri mermer, üst kısmında tuğladan yuvarlak kemerler içerisinde tepe pencereleri vardır. Türbeye mermer söveli kaval yivli küçük bir kapıdan giriş sağlanmaktadır. Türbenin içinde günümüzde sanduka bulunmamaktadır.



**Fotoğraf 18:** Turgutoğlu Pir Hüseyin Türbesi Kitabesi

#### **Kitabe Metni:**

1-أَمْرٌ بِعِمَارَةِ هَذِهِ الْمَقْبَرَةِ التُّرْبَةِ الْمُبَارَكَةِ الشَّرِيفَةِ الْأَمِيرِ الْكَبِيرِ ذُو الْقَدْرِ الْخَطِيرِ بِيْرِ

حُسَيْنِ بَكْ

17 Turgutoğlu Pir Hüseyin hk. ayrıntılı bilgi için bkz.: Alaattin Aköz, "Turgutoğulları", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.8, Konya 2015, s. 353.



2-بْنِ أَمِيرِ شَاهِ بَكِّ بْنِ طَرُغُوثٍ فِي أَيَّامِ دَوْلَةِ السُّلْطَانِ الْأَعْظَمِ شَاهِنْشَاهِ الْمُعْظَمِ مَالِكِ رِقَابِ الْأَمَمِ

3-سَيِّدِ سَلَاطِينِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ سُلْطَانِ إِبْرَاهِيمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ قَرْمَانَ خَلْدَ اللَّهُ مُلْكَهُ وَأَبَدَ دَوْلَتَهُ حِجَّةَ شَهْرِ شَوَّالٍ مِنْ شَهْرِ سَنَةِ خَمْسَةِ وَتَلْثِينَ وَثَمَانِمِائِهِ

### Metnin Tercümesi:

Bu mübarek türbe-i şerifenin yapılmasını 835 yılı Şevval ayında büyük sultan muazzam şehinşah ümmetlerin dizginlerine sahip olan, Arap ve Acem sultanlarının seyyidi Karaman oğlu Mehmed'in oğlu sultan İbrahim'in hükümdarlığı zamanında Turgut Oğlu Emirşah-zâde, yüksek haysiyetli büyük emir Pir Hüseyin Bey emretti.

### Kitabe Özellikleri

Satır araları enine silmelerle birbirlerinden ayrılan kitabe, 115x40 cm. ebadındadır. Enine dikdörtgen olan kitabe, taş üzerine zemin oyma tekniğiyle yapılmıştır.

Selçuklu sülüs hattıyla yazılan üç satırlık mensur kitabe Arapçadır. Yazıda istif yapılmış, şedde, fetha gibi işaretler yer yer kullanılmıştır. Yazıda boşluk bırakmamak için çaba gösterilmiş, tirfil, tepelik, rûmî gibi süsleme öğeleri kullanılmıştır. Bazı harflerin birbirlerinin içinde geçmesi yazının hem güzel görünmesine hem de zor okunup çözümlenmesine yol açmaktadır. Nitekim Halil Ethem, Huart ve Löytved de bu yazıyı düzgün okuyamayanlardandır<sup>18</sup>.

### DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Konya merkez ilçelerinde yapılan Yüzey Araştırması sonucunda Karamanoğulları döneminden günümüze kadar gelebilmiş sekiz adet kitabeli bina tespit edilmiştir. Öncelikle burada yapılacak değerlendirmelerin günümüze ulaşabilen bu kitabeler üzerinden yapılacağı belirtilmelidir.

Selçukluların gerçek varisleri olduklarını iddia eden Karamanoğullarının, kitabe yazımı konusunda Selçukluları takip

18 İbrahim Hakkı Konyalı, a.g.e., 766.

ettiği söylenebilir. Bu kitabelerin biri hariç, hepsi Arap dilinde yazılmışlardır ve hepsi mensur metindir. Sadece Hasbeyoğlu Mescidi ve hamamı kitabeleri hem Arapça hem de Türkçe yazılmıştır. Her iki kitabenin Türkçe metinleri aynıdır.

Karamanoğlu Mehmet Bey'in "Bundan gerû dîvanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır" şeklindeki buyruğu kitabe yazımı konusunda kabul görmemiş gibi görünmektedir. Arap dili hem din dili hem de bilim dilidir. Kuralları bellidir ve bu kuralları bilen birçok kişi bulunmaktadır. Oysa Türkçenin yazım kuralları henüz belirlenmemiştir. İletişim imkanlarının azlığı, yazım kurallarının belirlenip yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla Karamanoğulları'nın Arapça kullanmakla mantıklı ve kolay olanı seçtikleri söylenebilir.

Yazı tarzı ve dil kullanımı açılarından Karamanoğullarının Selçuklulardan bir derece daha ileride oldukları da söylenebilir. Selçuklu kitabelerinde zaman zaman görülen Arapça dilbilgisi kurallarına uymama durumu Karamanoğullarında çok az görülmektedir. Ayrıca kelimeyi yarıda kesip kalan kısmı diğer satıra yazma durumuna da genellikle rastlanmamaktadır.

Karamanoğlu sülüs hattının, bazı yönlerden Selçuklu, bazı yönlerden de Osmanlı sülüs hattına yakınlığı dikkat çekicidir. Aslında tam bir geçiş dönemi hattı gibi görünmektedir. Elif ve lam gibi boylu harflerin eğimi ile zülfelerinin kalınlığı Selçuklu sülüs hattına benzerken, dal ve zel gibi küçük ebatlı harflerin de Osmanlı sülüs hattına benzerliği ortaya çıkarmıştır.

Karamanoğlu sülüs hattının Selçuklu sülüs hattına göre daha düzgün, süslü ve gösterişli olduğu fark edilmektedir. Selçuklu ve Karamanoğlu yazısı karşılaştırıldığında yazının geliştiği hissedilmektedir.

Anadolu Selçukluları kitabelerinde istif çok kullanılmazken Karamanoğullarında çok yoğun istif kullanılmıştır. Çalışmamızda incelenen eserlerin hepsinde istif kullanılmaktadır. Bu durum yazıya ayrı bir güzellik de katmıştır.

## **GENİŞLETİLMİŞ ÖZET**

Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra 1277 tarihinde Karamanoğulları tarafından ele geçirilince, Karamanoğulları Beyliği'nin en büyük şehri ve başkenti olmuş, Konya'daki abidevi binaların yapımı ile ilim ve kültür alanındaki gelişmeler devam etmiştir.

Ali Gav Zaviyesi ve Türbesi, Burhaneddin Fakih Dede Türbesi, Ebu İshak Kazerunî Tekkesi, Hasbey Dârü'l- Huffazı, Kalenderhane Türbesi, Siyavuş Veli Türbesi, Turgutoğlu Pir Hüseyin Türbesi, Tursunoğlu Câmii ve Türbesi gibi tarihi ve kültürel eserler Karamanoğulları döneminde Konya'da yapılarak günümüze kadar ulaşan eserlerdendir. Bu yapıların hepsinin üzerinde yazısıyla, diliyle, yapım veya tamir tarihleriyle özgün kitabeler bulunmaktadır.

Kitabeler yapıların kimlikleri gibidir. Yapının hangi dönemde, kim tarafından, kime yaptırıldığı veya kim tarafından onarıldığı gibi bilgiler kitabeler üzerinde kaydedilmiştir. Bazı kitabelerde yapının inşa tarihi tam olarak verilirken bazılarında sadece binanın yapıldığı dönemden bahsedilmiştir.

Çalışmada, Konya merkez ilçelerinde bulunan Karamanoğulları dönemi eserleri arasından yalnızca kitabesi olan yapılar incelenmiştir. Önce kısa bir giriş yapılarak kitabenin anlamı ve kitabelerin kültür ve tarihimiz açısından öneminden bahsedilmiştir.

Daha sonra gelen Katalog bölümünde isimlerinin alfabetik sırasına göre düzenlenen metin içerisinde yapıların bugünkü fotoğrafları kaydedilmiş, tarihleri araştırılmış, mimarlık ve sanat tarihi açılarından incelenerek kısaca tanıtılmışlardır. Bu yapıların üzerlerinde bulunan kitabeler özellikle Filoloji ve Sanat Tarihi açılarından incelenerek çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Kitabeler öncelikle malzeme ve teknik açıdan incelenmiş, boyutları belirtilmiştir. Daha sonra hattı, dili, manzum ya da mensur bir metin olduğu araştırılmış, asıl metinleri verilip tercüme edilmişlerdir. Kitabelerin tam okunuşları ve tercümeleri verildikten sonra kitabeler

hakkında kayda değer tüm bilgi, düşünce ve çıkarımlar da Kitabe Özellikleri başlığı altında dile getirilmiştir. Bu bölümde, daha önce kitabeyle ilgili olarak yapılan yayınlarda, kitabenin okunmasında, tercümesinde veya tarihlendirilmesinde bir yanlışlık görülmüşse, bu yanlışlık düzeltilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme bölümünde, Katalog bölümünde verilen bilgilerin toplu bir değerlendirmesi yapılarak Karamanoğulları dönemi kitabelerinin genel özellikleri tespit edilmeye çalışılmış, Selçuklu ve Osmanlı dönemi kitabelerinden hangi yönleriyle farklı oldukları belirtilmiştir.

### **EXTENDED SUMMARY**

When Konya was conquered by Karamanogulları in 1277 after the collapse of the Anatolian Seljuk State, Karamanids became the largest city and capital of the Principality, and the construction of monumental buildings in Konya continued with scientific and cultural developments.

Historical and cultural monuments such as; Ali Gav Lodge and Tomb, Burhaneddin Fakih Dede Tomb, Abu İshak Kazerunî Lodge, Hasbey Dâru'l-Huffazı (Moslem theological school), Kalenderhane Tomb, Siyavus Veli Tomb, Turgutoglu Pir Hüseyin Tomb, Tursunoglu Mosque and Tomb were built in Konya during the Karamanids period and are among the artifacts that have survived to this day. All of these structures have original inscriptions were written on them, with language, producer or repair dates.

Inscriptions are like identities of structures. Information such as the period in which the building was built, to whom it was built or by whom it was repaired was recorded on the inscriptions. In some inscriptions, the construction date of the building is given in full, while in others, only the period of building was mentioned.

In this study, only the structures with inscriptions were examined among the Karamanid-era artifacts in the central districts of Konya. First, a brief introduction was mentioned to explain the meaning of the inscription and the importance of inscriptions in

terms of our culture and history. Afterward, in the catalog section, today's photographs of the structures were recorded in the text arranged in alphabetical order of their names, their dates were investigated and they were briefly presented in terms of architecture and art history. The inscriptions on these structures were examined especially in terms of Philology and Art History and various inferences were made. The inscriptions were examined primarily in terms of material and technique aspects and their dimensions were indicated. Later, it was investigated in terms of its language and calligraphy, and it was examined whether it was a verse or prose text, and the original texts were translated. After the full readings and translations of the inscriptions were given, all the notable information, thoughts and inferences about the inscriptions were expressed under the title of Inscription Properties. In this section, if there is an inaccuracy in the previous publications of the inscription in terms of reading, translation or date, this inaccuracy has been corrected.

In the Conclusion and Evaluation section, a collective evaluation of the information given in the catalog section was tried to determine the general characteristics of the inscriptions of the Karamanogulları period, and it was stated which aspects of the Seljuk and Ottoman inscriptions were different.

### KAYNAKÇA

- Alparslan, Ali, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.
- Dikici, Recep, "Ebu İshak Kazeruni", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.3, Konya, 2012, s.156.
- Dülgerler, Osman Nuri, *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2006.
- Dülgerler, Osman Nuri, "Hacı Hasan Camii", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya, 2012, s.85-86.
- Dülgerler, Osman Nuri, "Hasbey Mescidi", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya, 2012, s.201-202.
- Dülgerler, Osman Nuri, "Hasbey Hamamı", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.4, Konya, 2012, s.201-202.
- Erdemir, Yaşar, "Fakih Dede Türbesi", *Konya Ansiklopedisi*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, C.3, Konya, 2012, s. 292-293.
- Huart, C., *Mevleviler Beldesi Konya*, (Çev. Nezh Uzel), İstanbul, 1978.
- Konyalı, İbrahim Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Enes Kitap Sarayı Yayınları, Ankara, 1997.
- Karpuz, Haşim (2009), *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Löytved, J.H., *Konia, Insechriften Der Seldschukische Bauten*, Berlin, 1907.
- Tuncer, Orhan Cezmi, *Anadolu Kümbetleri III, Beylikler ve Osmanlı Dönemi*, Sevinç Matbaası Yayınları, Ankara, 1992.
- Tüfekçioğlu, Abdülhamit, "Türk Mimarisinde Yazı", *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C.6, Ankara, 2002, s. 107,
- Türkmen, Kerim, *Karamanoğulları Devri Kitâbeleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Konya, 1989.
- Yetkin, Şerare, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1986